

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2022-46

24.1.2022

Landkreditt Forsikring AS

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Roterende sagblad/sirkelsag – fingerskader – HAVS - GU - avkortning 10 % - yfl. § 14.

Forsikrede skadet flere fingre, da han skulle fjerne en trebit fra et roterende sagblad/sirkelsag. I avviksmelding ble årsaken til skaden oppgitt som "Uoppmerksomhet og uforsiktighet". Etter tilsyn fra Arbeidstilsynet, ble praksisen endret og påskyver ved fjerning av trebiter ved sagbladet ble benyttet. Selskapet avkortet erstatningskravet med 20 % under henvisning til at forsikrede grovt uaktsomt hadde medvirket til skaden. Forsikrede bestred avkortningen og anførte at hovedårsaken til at ulykken skjedde var at han mistet følelsen i en eller flere fingre som følge av HAVS. Nemnda viste til at tiltak for å hindre ulykker ved bruken av arbeidsutstyr med roterende sagblad, var mangelfulle og det var heller ikke dokumentert at forsikrede eller øvrige ansatte hadde gjennomgått tilfredsstillende sikkerhetsopplæring, noe som måtte tillegges vekt i vurderingen av forsikredes skyldgrad. På den annen side var det grovt uaktsomt av forsikrede å fjerne avkapp tett opp til et roterende sagblad. Risikoen måtte ha vært synlig for forsikrede og det forelå klare handlingsalternativ. Nemnda kunne ikke se at det var dokumentert at sykdommen innebar at forsikrede ikke kunne arbeide ved maskinen uten å iaktta nødvendige sikkerhetstiltak. Etter en konkret vurdering konkluderte nemnda med at avkortningen i denne saken kunne settes til 10 %. Forsikrede ble gitt delvis medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (Produksjonsmedarbeider, f. 1963) fikk 14.5.20 fingrene i kontakt med et roterende sagblad/sirkelsag.

I poliklinisk notat fra poliklinikken for Miljø og Arbeidsmedisin, O. universitetssykehus, datert 6.6.18, heter det:

Konklusjon

Pasienten vurderes å ha Håndarm-Vibrasjonssyndrom (HAVS) av både vaskulær og nevrosensorisk type ut fra eksponering og sykdomsbilde. ... Ber at bedriftslege melder saken til Arbeidstilsynet og samtidig vurderer om det foreligger behov for tilpassing i av nåværende arbeidsoppgaver mtp pasientens betydelig nedsatte følsomhet i fingrer og til dels kraft i forhold til risiko for arbeidsulykker.

Bedriftslegen orienterte 16.10.18 arbeidsgiver om yrkessykdommen, og den var meldt til Nav og arbeidstilsynet. Han skrev samtidig: "Sykdommen har ikke konsekvenser for hans evne til å fungere i nåværende jobb."

Det fremgår av kopi av melding datert 20.4.20 til arbeidsgiver at forsikrede:

(...) Har hatt smerte i hendene ett par uke og klare ikke å besøke fastlege pga Korona. Er det mulig å starte på plukk siden det er vibrerende verktøy som irriterer det?

Arbeidsgiver svarte at dette nok ville ordne seg.

Det fremgår av avviksmelding, registrert 20.5.20, at forsikrede "kyttet seg i 3 fingre når han skulle fjerne et avkapp som lå nær sagblader på Nedtapperen til rammer". Som årsak ble oppgitt "Uoppmerksomhet og uforsiktighet". Under Tiltak heter det "Ser på muligheter for å sikre maskina enda bedre utover sånn maskinen er oppbygd."

I skademeldinger til Nav 26.5.20 opplyste arbeidsgiver:

Har kommet i kontakt med roterende sagblad når han skulle fjerne en trebit som lå nært sagbladet. (...)

Nav har 21.9.20 godkjent "AMPUTERT, YTRE LEDD, HØYRE LANGFINGER, SÅRSKADE, HØYRE PEKE- OG RINGFINGER" som yrkesskade.

Skaden ble meldt selskapet 15.9.20. Det fremgår av skademeldingsskjemaet, utfylt 25.11.20, at forsikrede hadde vært ansatt siden 1.9.14. Om skadehendelsen heter det at forsikrede ved "Produksjon av deler til vinduer".

kom i kontakt med en roterende sagblad når jeg skulle fjerne en trebit som lå nært sagbladet. Skade på pekefinger, langefinger og ringefinger på høyre hånd.

Sårskade som har resultatet i amputasjon av 1. ledd på langefinger.

Klare fortsatt ikke å bøye/bevegge fingrene.

Selskapet varslet 9.12.20, 25 % avkortning fordi forsikrede etter selskapets syn grovt uaktsomt hadde medvirket til skaden, jf. yfl. § 14.

I Arbeidstilsynets tilsynsrapport, datert 4.2.21, heter det:

(...)

Arbeidsutstyr involvert: Casadei Enkeltrapper (manuell enkeltrapper med sag og fres), modell fra 2002. Maskinen er i opprinnelig stand, kjøpt og brukt fra virksomhet med samme eier.

Direkte årsak til ulykken: ... kom borti roterende sagblad da han skulle fjerne trebiter med hånden.

(...)

Bakenforliggende årsaker til ulykken:

Det ble ikke brukt påskyver ved fjerning av trebiter i nærheten av sagbladet. Arbeidstilsynet forstod det slik at dette var normal praksis på ulykkestidspunktet.

... hadde fått opplæring i bruk av Casadei Enkeltrapper. Opplæring og innhold av opplæringen er ikke dokumentert og det kan derfor ikke dokumenteres hva opplæringen har omfattet.

Kartlegging og risikovurdering av Nedtrapper Ramme, datert 2018 har status påbegynt. Det er indentifisert at klemskader og kuttskader og foreslått følgende nye tiltak:

- Se på muligheter for bedre deksel rundt sagblad
- Justering av presslabber for å unngå klemskade

På tilsynet ble det informert om at presslabber hadde blitt justert. Det hadde vært sett på om det var mulig å få et bedre deksel rundt sagbladet uten at det hadde medført utbedringer.

Avviksbehandling av ulykken:

I avviksmeldingen går det fram at tiltak for å hindre tilsvarende ulykker er å se på muligheter for å sikre maskinen bedre. På tilsynet var dette ikke gjennomført. Det varsles derfor pålegg (...)

I etterkant av arbeidsulykken den 14.05.2020 er arbeidsprosessen for fjerning av trebiter nær sagbladet på Casadei Enkeltrapper endret. Operatørene bruker nå påskyver ved fjerning av trebiter ved sagbladet.

Alle ansatte som betjener Casadei Enkeltrapper har gjennomført dokumentert sikkerhetsopplæring. I skjema for dokumentasjon av sikkerhetsopplæring- Casadei Enkeltrapper er det ikke spesifisert at det skal brukes påskyver ved fjerning av trebiter nær sagbladet. Det varsles derfor pålegg om bruk av arbeidsutstyr, dokumentert sikkerhetsopplæring.

(...)

Et dokument for sikkerhetsopplæring i bruk av maskinen hadde ikke noen instruks om håndteringen av avkapp.

Selskapet nedjusterte avkortningen til 20 %, 24.2.21.

Forsikrede klaget på nytt 12.3.21, og opplyste blant annet at han bare hadde fått 15 minutters opplæring i bruk av kappemaskinen, som han var blitt satt til å jobbe på. Hovedgrunnen til ulykken var at han "mistet følelsen i en eller flere fingre som følge av sitt HAVS, hvoretter en finger gikk gjennom maskinsagen". Før ulykken hadde han bedt om å få slippe å arbeide på kappemaskinen på grunn av sitt HAVS, uten at det førte til at han fikk andre, mer egnede, arbeidsoppgaver. Alle ansatte fjernet avkapp for hånd, slik de var opplært til. Ingen brukte "påskyver" og en slik var - slik forsikredes advokat forstod det - heller ikke gjort tilgjengelig for de ansatte.

Selskapet opprettholdt sin avgjørelse.

Nav innhentet en spesialisterklæring fra overlege ortopedi R., som 6.4.21 konkluderte med at skaden isolert sett utgjorde mellom 10-13 % varig medisinsk invaliditet.

To kolleger skrev i erklæringer av hhv. 3.5.21 og 4.5.21:

3.5.21: "Når maskina kom ble vi vist hvordan den var i bruk (...). Den som viste det brukte bare henda til å fjerne avkapp, så da er det den metoden jeg har brukt"

4.5.21 "Opplæringen på saga ble gitt på den måten at jeg måtte fjerne avkapp manuelt med hendene"

Nav innvilget arbeidsavklaringspenger fra 6.5.21, jf. vedtak 14.5.21.

Forsikrede oversendte ytterligere dokumentasjon 19.5.21. Det fremgikk at den ene erklæringen er skrevet av den kollega som viste forsikrede hvordan han skulle bruke kappemaskinen. Etter ulykken hadde bedriften "sikret sagen på kappemaskinen og endret arbeidsprosedyren". Bedriften hadde innført bruk av påskyver for fjerning av trebiter.

Selskapet opprettholdt avgjørelsen.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han ikke har opptrådt grovt uaktsomt, jf. yfl. § 14. Han var blitt satt til å arbeide med maskinen til tross for at dette ikke var en egnet arbeidsoppgave for ham pga. hans yrkessykdom/HAVS, som tross alt var årsaken til hans behov for andre arbeidsoppgaver i bedriften enn de han hadde før han ble satt til å jobbe på kappemaskinen. Hovedårsaken til ulykken var at han mistet følelsen i en eller flere fingre som følge av sitt HAVS og en finger gikk da gjennom maskinsagen.

Før ulykken hadde han bedt om å få slippe å arbeide på kappemaskinen på grunn av sitt HAVS, jf. SMS 20.4.20. Det førte likevel ikke til at han fikk andre, mer egnede arbeidsoppgaver. Han hadde heller ikke noe valg da det gjaldt å ha fingrene nær de roterende bladene på kappemaskinen, ettersom prosedyren og opplæringen hos arbeidsgiver var at avkapp ble fjernet for hånd. Ingen brukte påskyver for fjerning av trebiter, og dette var heller ikke gjort tilgjengelig.

Arbeidsinstruksen var å fjerne trebitene for hånd. Hvis man hadde måttet sku av maskinen hele tiden, ville man aldri kunnet produsere nok deler. Arbeidsgiver må bebreides for at ulykken fant sted, og ikke forsikrede som bare utførte det arbeidet han ble satt til å utføre på den måten han ble lært opp til at det skulle utføres. Det fremgår av forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven at departementet mente at "(...) overtredelse av sikkerhetsregler vil sjelden i seg selv være nok til avkortning (...)", jf. RG-2013-1577. I FinKN-2018-398 konkluderte nemnda med at selskapet ikke hadde oppfylt sin bevisbyrde ettersom det var uklart hendelsesforløp og tvist mellom forsikrede og arbeidsgiver om årsaken til manglende bruk av sikkerhetsutstyr. Heller ikke i denne saken kan forsikrede se at selskapet har sannsynliggjort at han grovt uaktsomt har medvirket til skaden. Selskapet har heller ikke foretatt den rimelighetsvurderingen som skal gjøres, jf. at yfl. § 14 er en "kan"-regel.

Selskapet har i det vesentlige anført at skaden skyldes utvist grov uaktsomhet, og at erstatningen skal avkortes med 20 %, jf. yfl. § 14. Dette er i tråd med retts- og nemndspraksis, jf. f.eks. 2016-364 og 2016-368. Aktuelle maskin/sag med åpent sagblad har et betydelig skadepotensiale og må håndteres med forsiktighet. Å bruke hånden/fingrene for å fjerne en trebit nær et roterende sagblad er et klart avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Ulykken kunne enkelt vært unngått ved å slå av maskinen i forkant. Dokumentasjonen sier ikke noe om det hadde utviklet seg en ukultur hos produksjonsarbeiderne med ikke å slå av maskinen ved fjerning av avkapp (evt. bruke noe annet enn fingrene), eller om arbeidsgiver har beordret dette. Uavhengig av arbeidsgivers HMS-politikk, har forsikrede selv et ansvar for egen sikkerhet. Det faktum at forsikrede også har HAVS er å anse som en skjerpende omstendighet som han må ta hensyn til. Det er årsakssammenheng mellom skaden og forsikredes grove uaktsomhet.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Selskapet har erkjent ansvar for forsikredes skade, men har foretatt en avkortning i erstatningsbeløpet for medvirkning til skaden med 20 %, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 14. Paragrafen åpner for avkortning av erstatningen "dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt" har medvirket. Etter Høyesteretts praksis forutsetter grov uaktsomhet at det foreligger et grovt avvik fra forsvarlig handlemåte, jf. Rt-2004-499 og Rt-2009-6. Avgjørelsene forutsetter en konkret vurdering av arbeidstakerens handlemåte.

Saken gjelder om selskapet har sannsynliggjort at forsikrede grovt uaktsomt medvirket til skaden, og om selskapet, dersom det er tilfellet, kan avkorte med 20 %. Forsikrede skadet seg da han kom "i kontakt med roterende sagblad når han skulle fjerne en trebit som lå nær sagbladet" i henhold til skademeldingene. Forsikrede har uttalt at hovedårsaken til ulykken er at han "mistet følelsen i en eller flere fingre som følge av sitt HAVS, hvoretter en finger gikk gjennom maskinsagen".

Arbeidstilsynets tilsynsrapport, sammen med forsikrede og hans kollegers opplysninger om arbeidsgivers tiltak for å hindre ulykker ved bruken av arbeidsutstyr med roterende sagblad, var mangelfulle. Det er heller ikke dokumentert at forsikrede eller øvrige ansatte hadde gjennomgått tilfredsstillende sikkerhetsopplæring. Dette må tillegges vekt i vurderingen av forsikredes skyldgrad, jf. FinKN 2021-1062.

På den annen side mener nemnda det var grovt uaktsomt av forsikrede å fjerne avkapp tett opp til et roterende sagblad. Forsikredes anførsel om at produksjonshensyn tilsa at det ikke var et alternativ å slå av maskinen etter hvert kutt, kan ikke tillegges vekt i vurderingen av om det var grovt uaktsomt av forsikrede å fjerne avkapp med hånd mens maskinen gikk. Risikoen må ha vært klart synlig for forsikrede og det forelå klare handlingsalternativ – stanse maskinen eller bruke et redskap til å fjerne avkappet. Forsikrede har vist til sin grunnlidelse. Nemnda kan imidlertid ikke se at det er dokumentert at sykdommen innebærer at forsikrede ikke kunne arbeide ved maskinen med iakttagelse av nødvendige sikkerhetstiltak.

Nemnda er enig med selskapet i at det er grunnlag for en avkortning i erstatningen. Men ved vurderingen av avkortningens størrelse skal det tas hensyn til "atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers", se skadeserstatningsloven § 5-1 jf. yrkesskadeforsikringsloven § 14 tredje punktum. Selskapet har satt avkortningen til 20 %. Det dreier som en skade av en viss størrelse – vurdert til mellom 10-13 % varig medisinsk invaliditet – som etter yrkesskaderegelverket ikke er noen betydelig skade, se yrkesskadeforsikringsloven § 12 jf. standardforskriften § 4-1. Gitt sakens opplysninger er nemnda kommet til at avkortning i dette tilfellet bør settes til 10 %. I FinKN 2021-1062 hvor avkortningen var satt til 20 %, hadde forsikrede stukket armen inn i en inngjerdet maskin. Også i den saken var det tale om en uønsket kultur i bedriften i strid med sikkerhetsrutiner og mangelfull opplæring.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Forsikrede gis delvis medhold. Avkortningen settes til 10 %.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant), Jane Ytreøy Grøndalen (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).